

Organophosphates in turbine oil

Halvor Erikstein

SAFE www.safe.no

Halvor@safe.no

RIGA

EWHN 29. September 2006

European Work Hazards Network

BALPA The British Air Line Pilot's Association

Protect Your Office in the Sky
REPORT ALL CONTAMINATED AIR EVENTS

THIS LEAFLET CONTAINS IMPORTANT HEALTH AND FLIGHT SAFETY INFORMATION

- **REPORT ALL FUME EVENTS TO YOUR AIRLINE AND BALPA.**
- **USE OXYGEN AS A PRECAUTIONARY MEASURE IN ALL CASES OF SUSPECTED COCKPIT AIR ABNORMALITIES IRRESPECTIVE OF SEVERITY OF EVENT.**
- **ADVISE YOUR DOCTOR AND BALPA OF ANY MEDICAL EFFECTS FOLLOWING A CONTAMINATED AIR EVENT, IN CONFIDENCE, TO HELP THIS PROJECT.**

<http://www.balpa.org/intranet/BALPA-Camp/The-Aircraft/index.htm>

CAA Occurrence Report : 200408975

Flight crew incapacitation due to possible air quality problem within the aircraft.

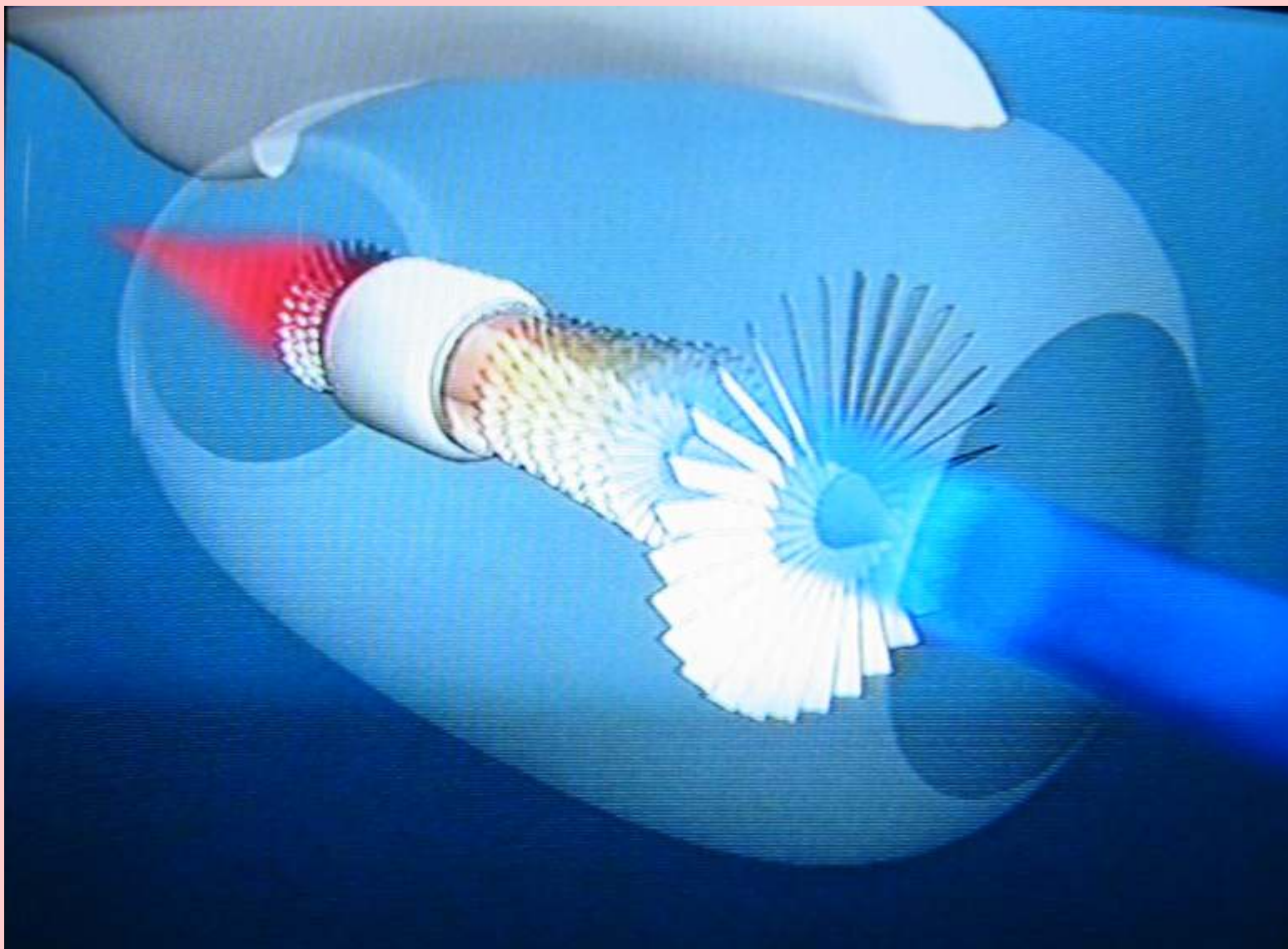
'.....during cruise, the P2 felt unwell (faint and breathless with shaking hands) and oxygen was administered for the last 20 minutes of flight. The P1 also had a headache with flu symptoms and confirmed to be in a state of euphoria, although successfully landed the aircraft (whilst operating as single crew)'

Details of this incident were not entered in the aircraft technical log.

CAA Occurrence Report : 200106302

Metallic chemical taste and smell in flight deck atmosphere. Flight crew felt ill effects in flight but were incapacitated on ground.

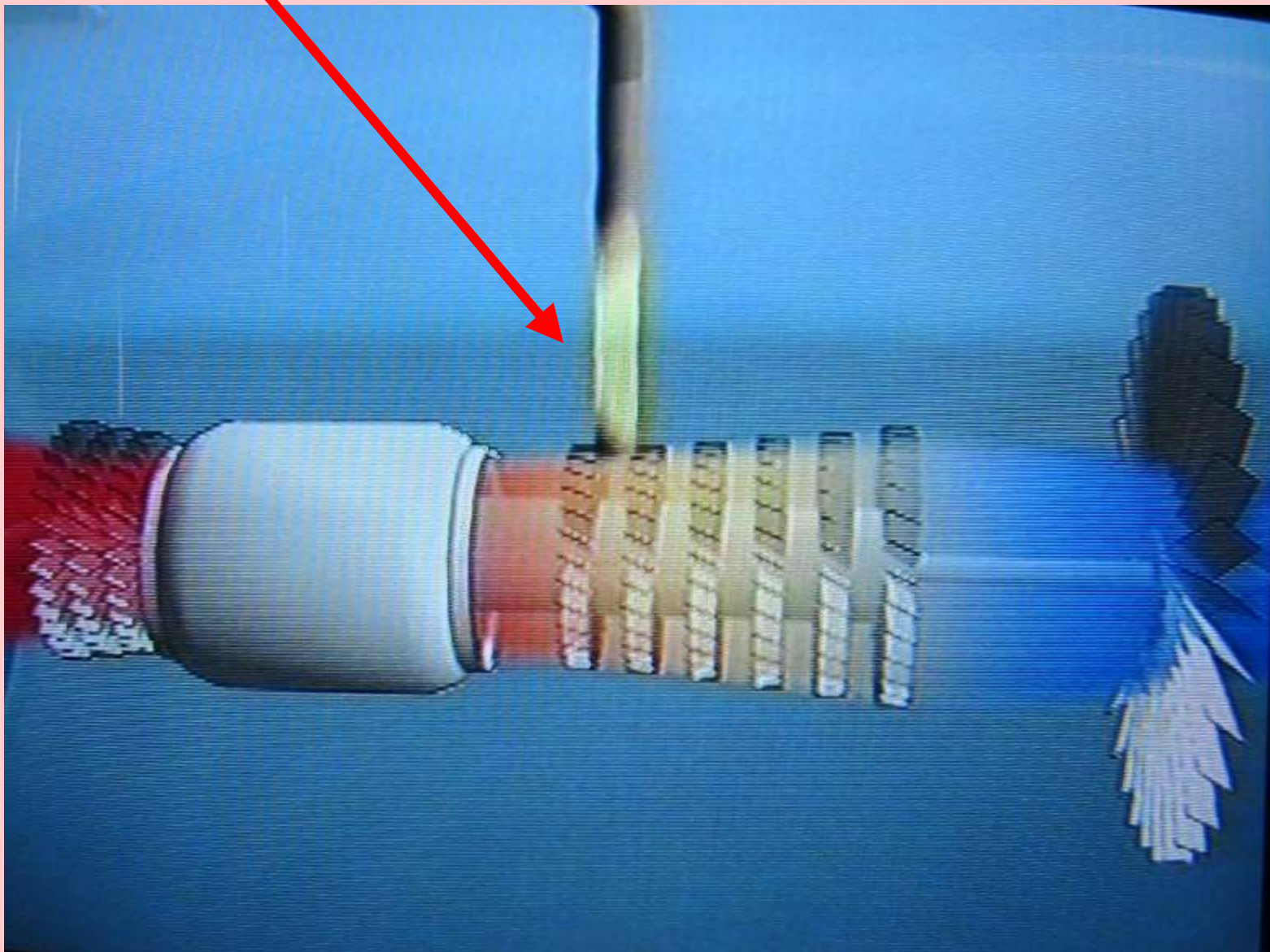
P1 felt slightly "euphoric", "light-headed" and "uncoordinated" on final approach and taxi in - slight errors of judgement and garbled speech also occurred during taxi in. Both P1 and P2 felt unwell during turnaround and did not operate return sector.

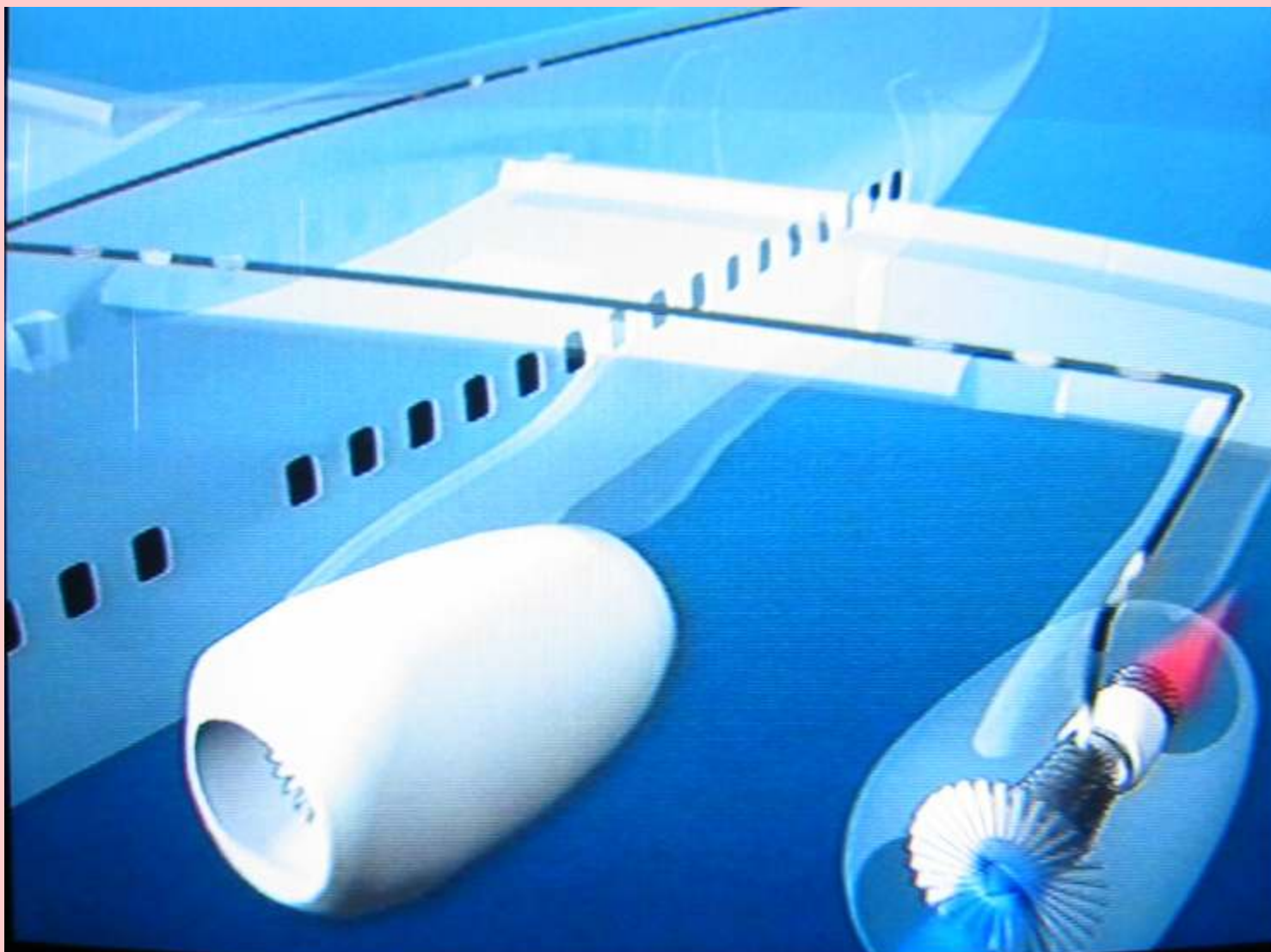
Bilde hentet fra AOPIS: "Contaminated Cabin Air – An Ongoing Health and Safety Issue, 2003" www.aopis.org

BLEED AIR

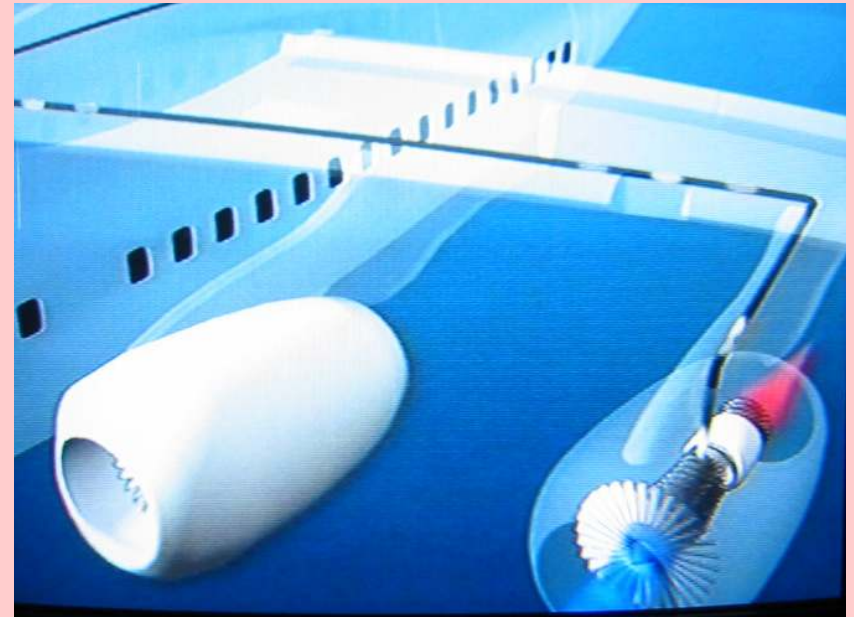
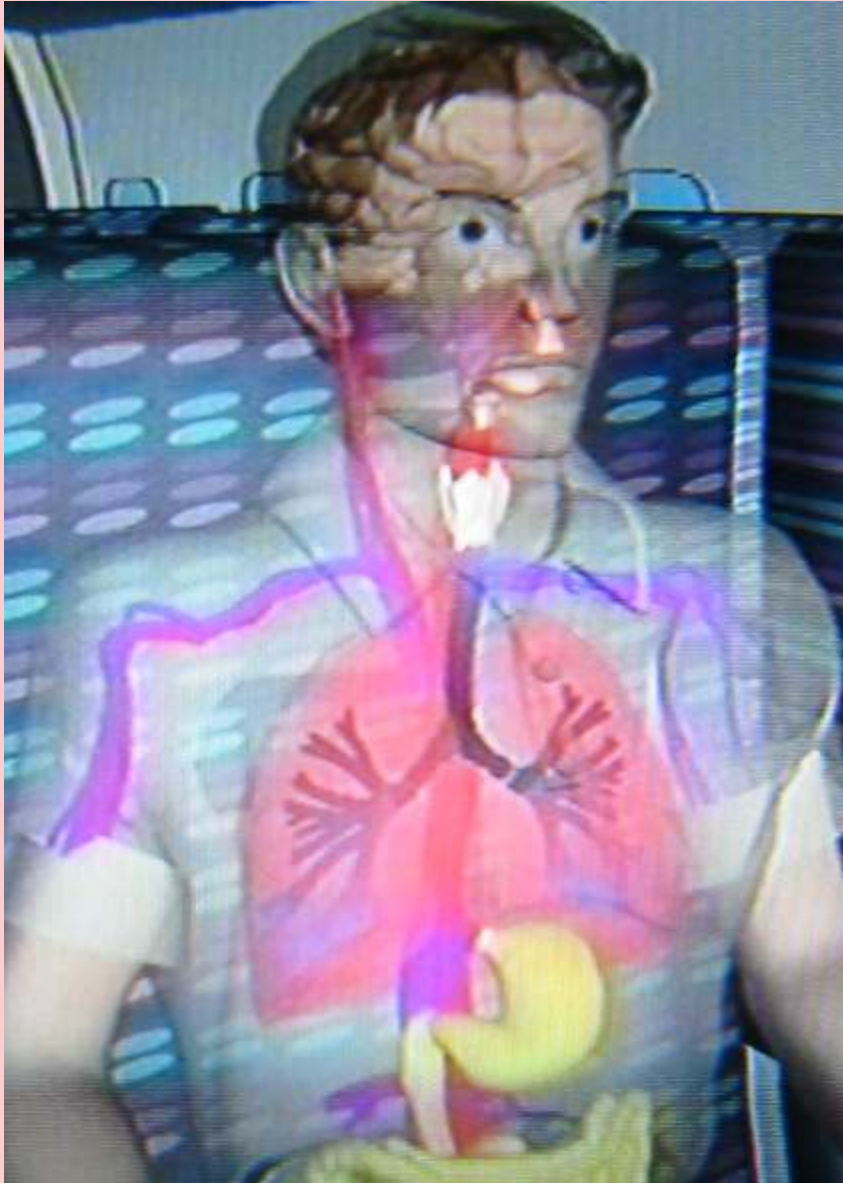
Bilde hentet fra AOPIS: "Contaminated Cabin Air – An Ongoing Health and Safety Issue, 2003" www.aopis.org

Bilde hentet fra AOPIS: "Contaminated Cabin Air – An Ongoing Health and Safety Issue, 2003" www.aopis.org

No problems here?

To viktige additiver til bl.a MILSPEC 23699

1%

N-phenyl-1-naphthylamine

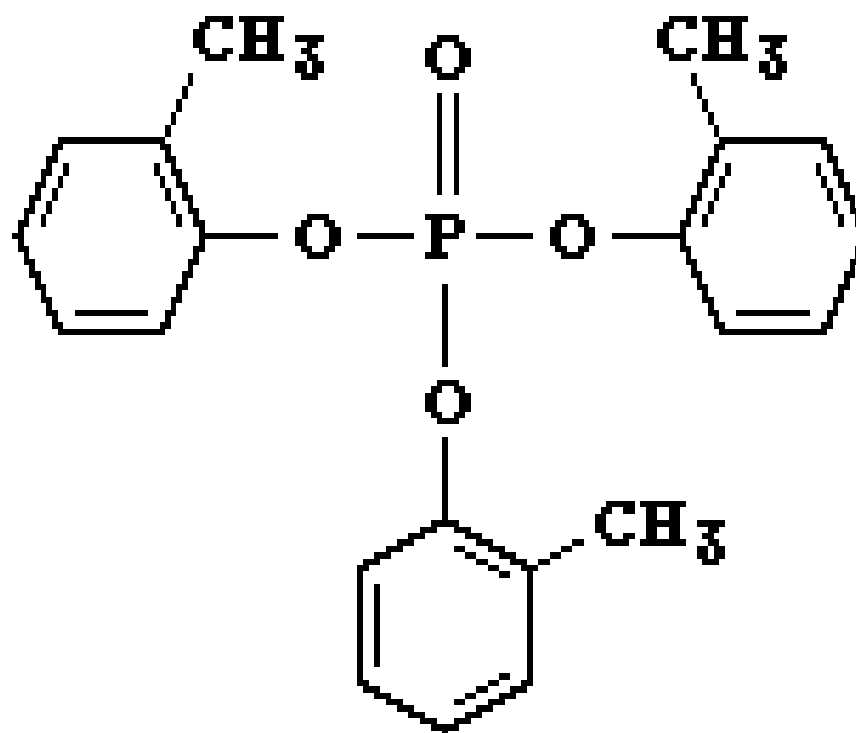
3%

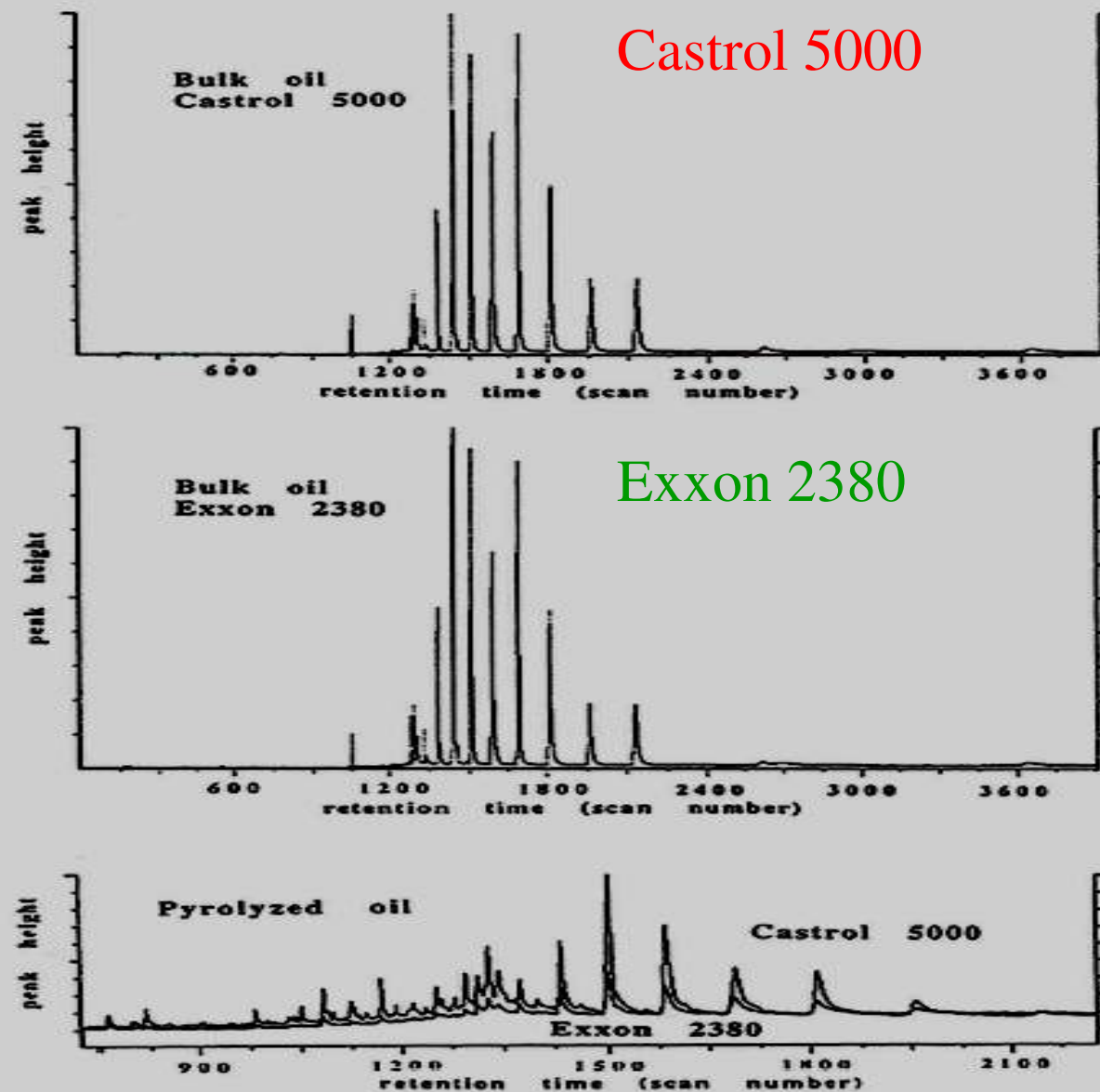
Tricresylfosfat (TCP)

10 isomerer

(TOCP, DOCP, MOCP,
TMCP, TPCP, DMCP,
DPCP.....)

Chemical structure:

Castrol 5000

Exxon 2380

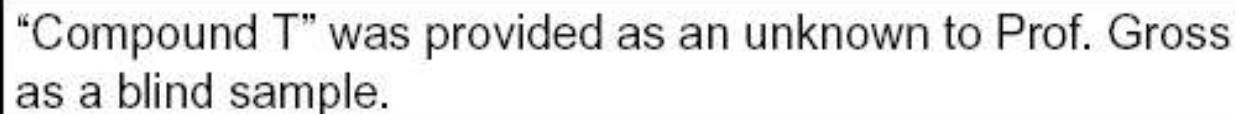
- MIL SPEC 23699
Sammenligning av to
oljer som møter
samme spesifikasjon

Oppvarming 525 C

C. Van Netten and V. Leung
Appl.OccEnv.Hyg
Vol 15(3)277-283,2000

FIGURE 1
Gas chromatograph scans of two turbo jet engine oils and their
volatile products produced at 525°C.

Eksempel på omdanning under høy temperatur.
Hvor mange andre slike mekanismer finnes?

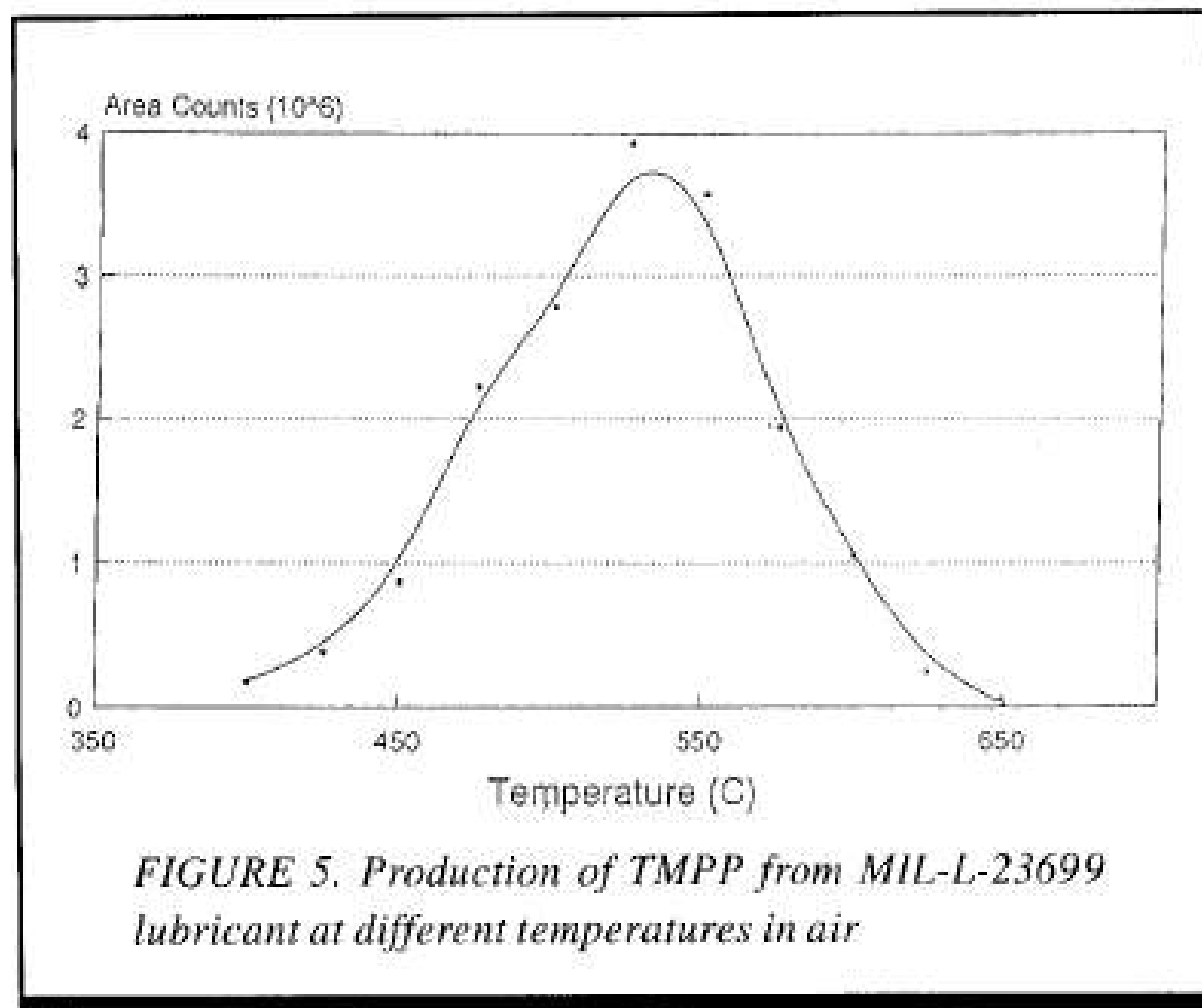
EVALUATION OF SHIPBOARD FORMATION OF A NEUROTOXICANT (TRIMETHYLOLPROPANE PHOSPHATE) FROM THERMAL DECOMPOSITION OF SYNTHETIC AIRCRAFT ENGINE LUBRICANT

J. Wyman^a
E. Pitzer^b
F. Williams^c
J. Rivera
A. Durkin^c
J. Gehringer^{c*}
P. Servé^d
D. von Minden
D. Macys

^aNaval Medical Research Institute Detachment (Toxicology), Building 433, Area B, 2612 5th St., Wright-Patterson Air Force Base, OH 45433-7903; ^bLubrication Branch, Aero Propulsion and Power Directorate, Wright Laboratory, Wright-Patterson Air Force Base, OH; ^cNavy Technology Center for Safety and Survivability, Chemistry Division, Naval Research Laboratory, Washington, D.C.; ^dChemistry Dept., Wright State University, Dayton, OH.

MIL-L-23699 lubricants that are composed principally of trimethylolpropane triheptanoate (TMP) and tricresyl phosphate (TCP) have been shown to form a neurotoxicant, trimethylolpropane phosphate (TMPP), during pyrolysis and/or combustion. Mechanistically, TMPP is thought to irreversibly inhibit the GABA-mediated inhibitory response and thereby produce epileptiform clonic/tonic seizures with convulsions followed by death. Thermal decomposition of

MIL-L-23699 lubricant produces TMPP under laboratory conditions, but this product has not been detected in the workplace following actual fires. This study has examined whether TMPP is produced during an actual shipboard fire by placing the synthetic lubricant in a fire environment aboard the ex-U.S.S. Shadwell, Mobile, Alabama. Both biological and chemical analyses were performed on the thermally decomposed lubricant to ensure detection of the neurotoxic material. Under the conditions of this study, the formation of TMPP during a shipboard fire was confirmed. The implications of this finding for safe management of post-fire cleanup are discussed.

BP Turbo Oil 25, 2197, 2380, 2389

- **2. COMPOSITION/INFORMATION ON INGREDIENTS**
- **Chemical Composition** Synthetic base stock. (90 - 100%)
- Tris(methylphenyl) phosphate CAS No. EINECS No. 215-548-8 (<3%) 1330-78-5
- (contains <0.1% ortho isomer)
- Mixed aromatic amines (<5%)
- **Hazardous Components**
- No component is present at sufficient concentration to require a hazardous classification.

Standard equipment:
3 turbines for power generators
2 turbines for pumps/compressors

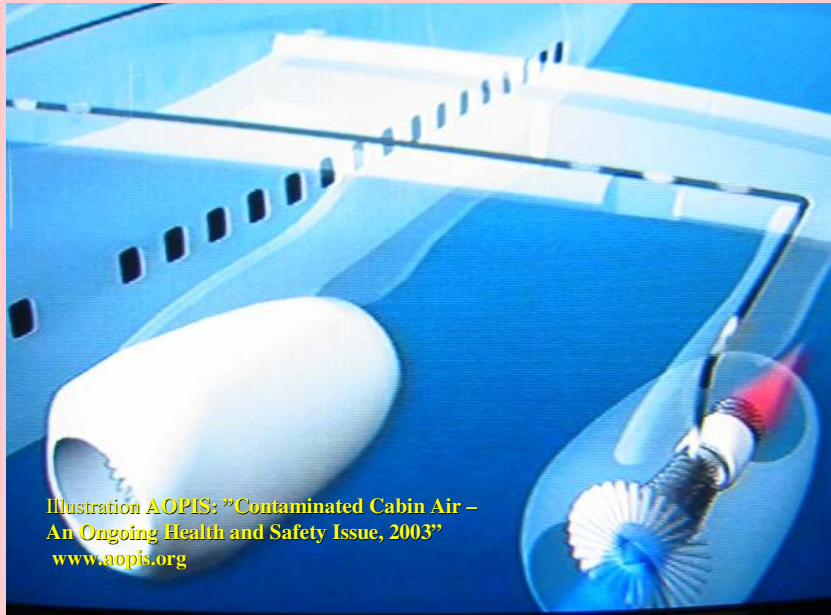

Exhaust pipes from turbines

Same engines but different environment

Outside, cold air, high
air flow

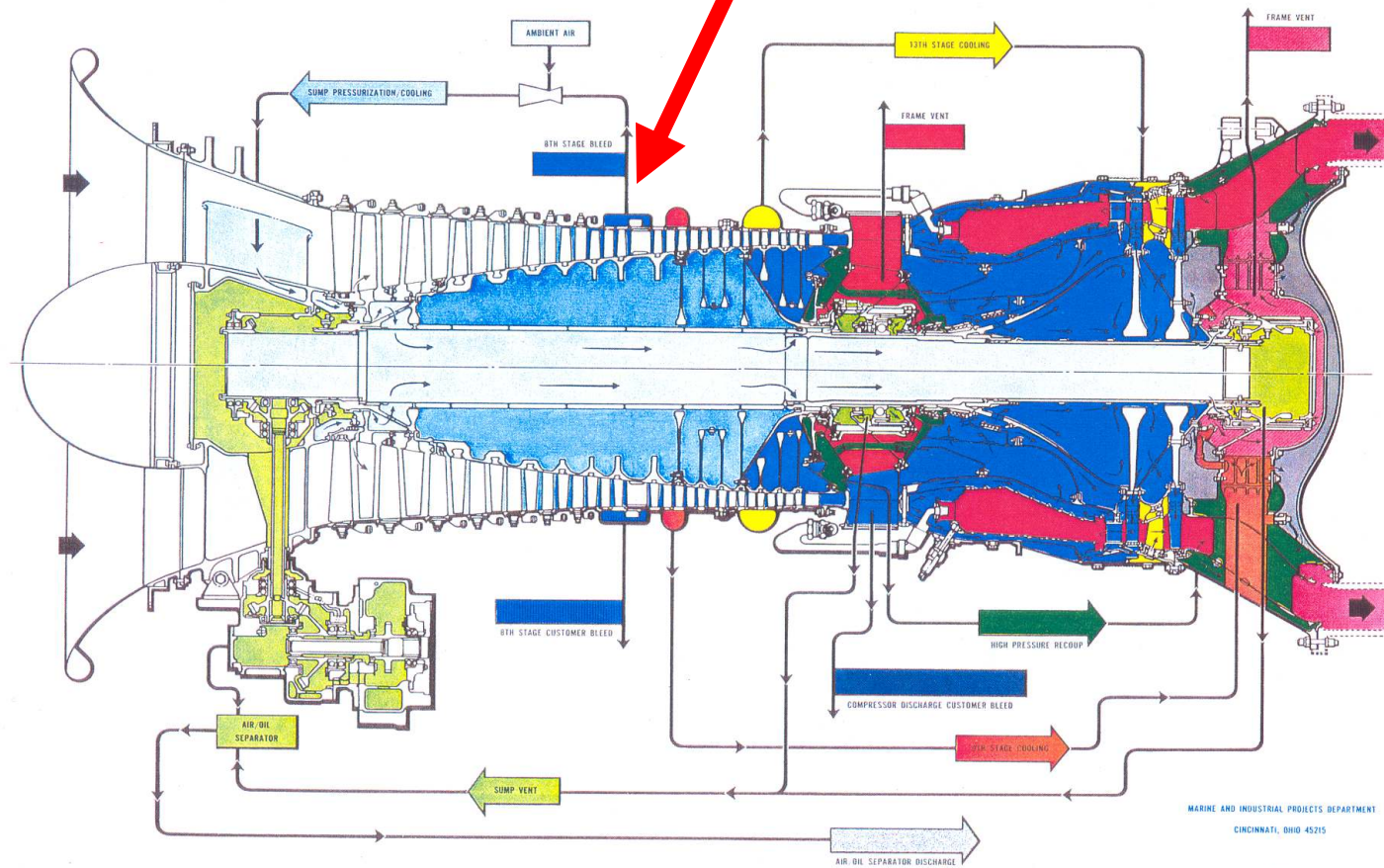
Indoor, "high temperature",
limited airflow, running for more
than 1000 hours without stopping.
Much more tolerant to increased
oil consumption and leakages

Bleed air

LM2500 GAS GENERATOR AIRFLOW

LEGEND:

- COMPRESSOR INLET
- SUMP PRESSURIZATION COOLING
- 8TH STAGE BLEED

- 8TH STAGE CUSTOMER BLEED
- 9TH STAGE BLEED
- 13TH STAGE BLEED

- COMPRESSOR DISCHARGE
- COMPRESSOR DISCHARGE CUSTOMER BLEED
- COMBUSTION EXHAUST GAS

- HIGH PRESSURE RECIRC
- TURBINE MID FRAME PURGE AIR
- COMPRESSOR REAR FRAME VENT

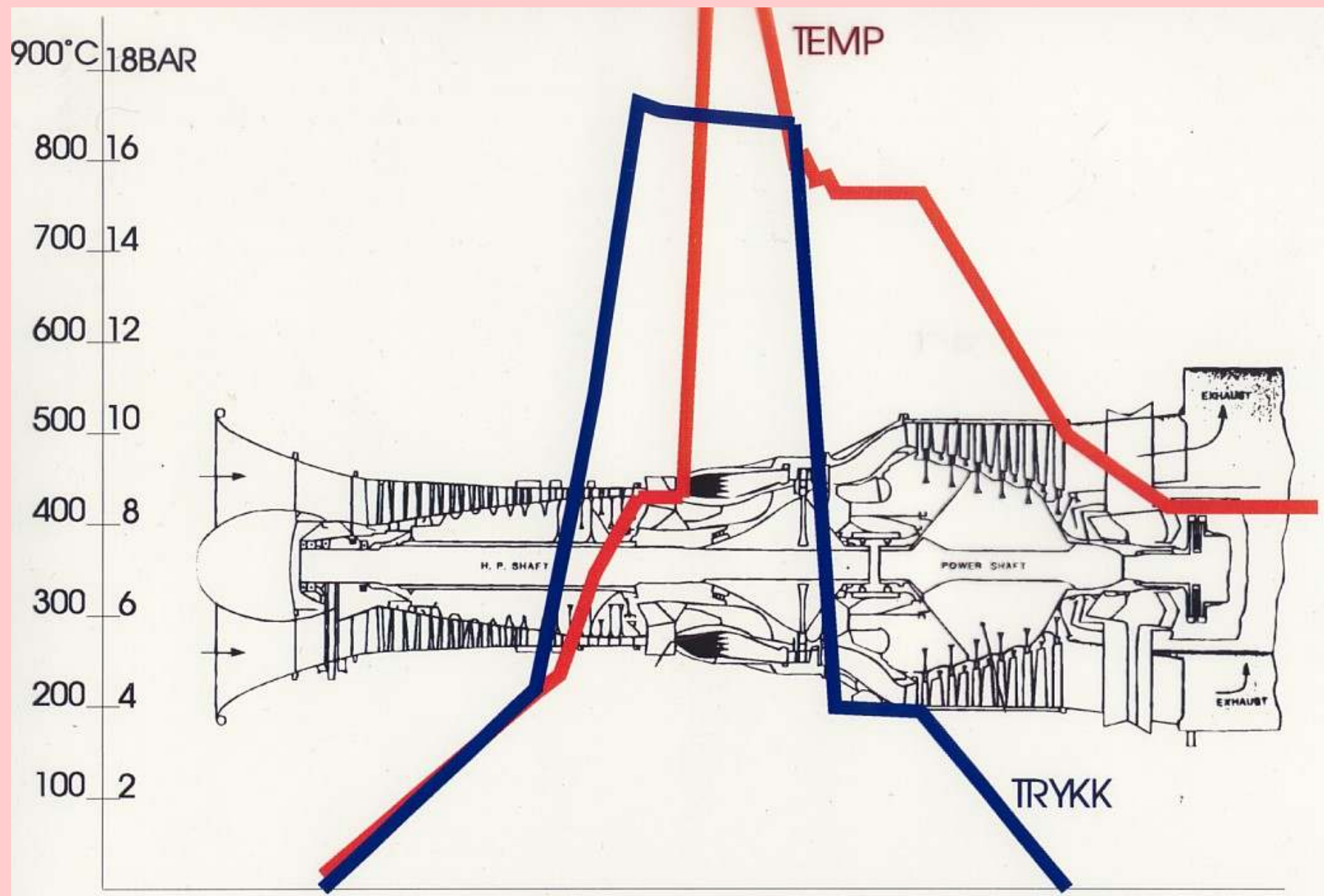
- TURBINE MID FRAME VENT
- SUMP VENT AIR

MARINE AND INDUSTRIAL PROJECTS DEPARTMENT
CINCINNATI, OHIO 45215

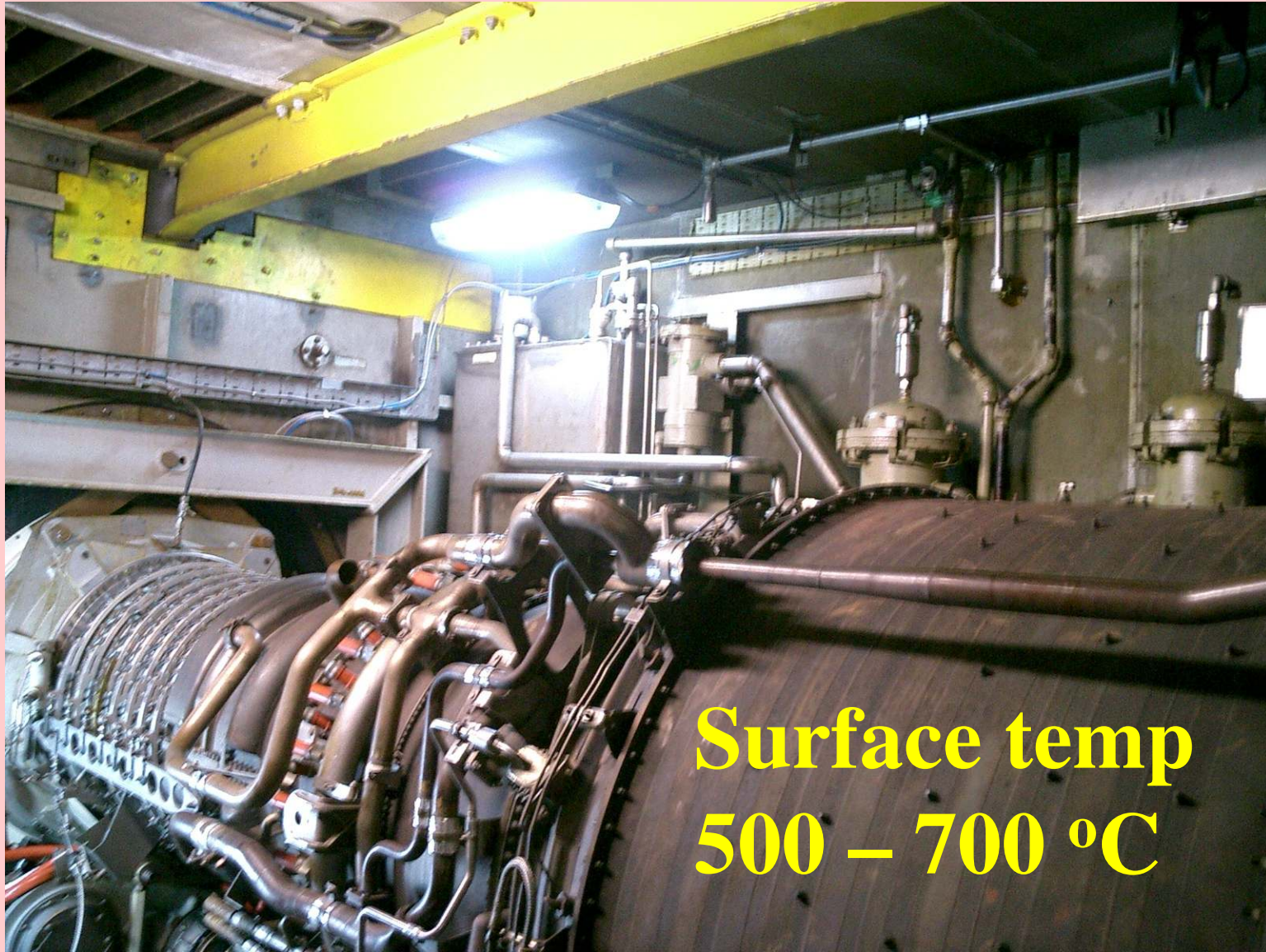
GENERAL ELECTRIC

AEG 2164
NOVEMBER 1977

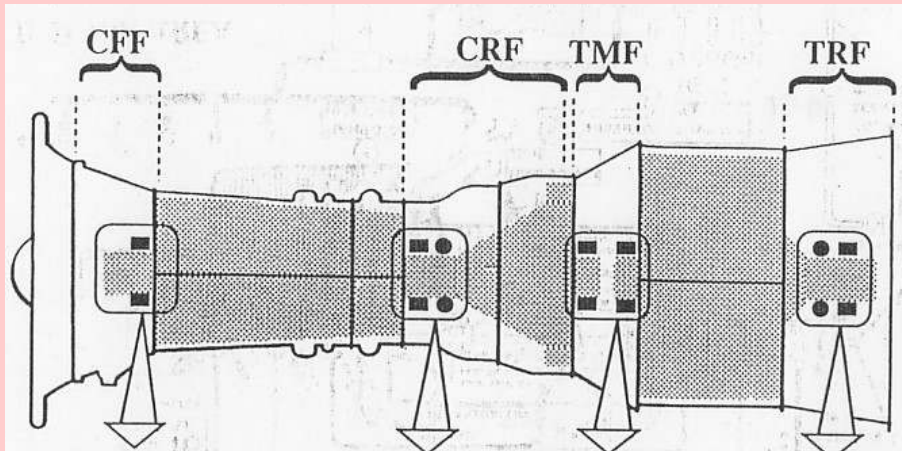
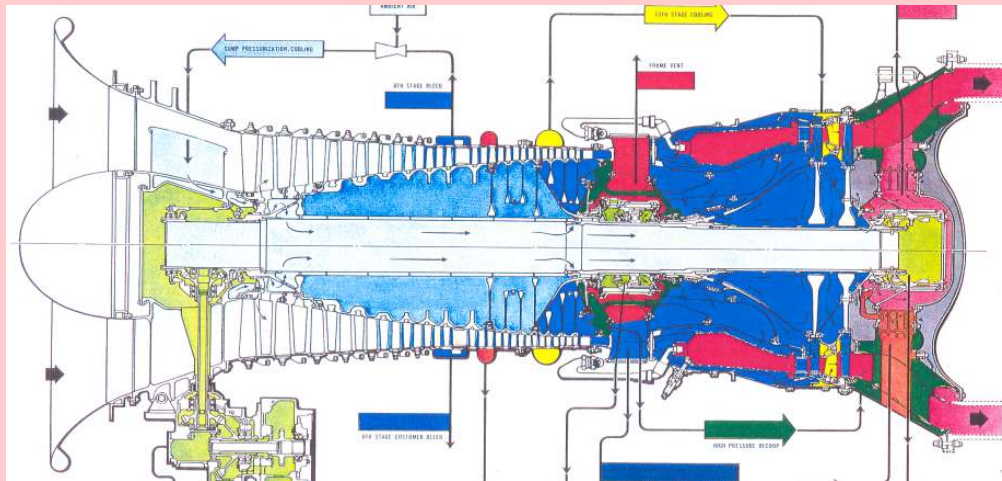
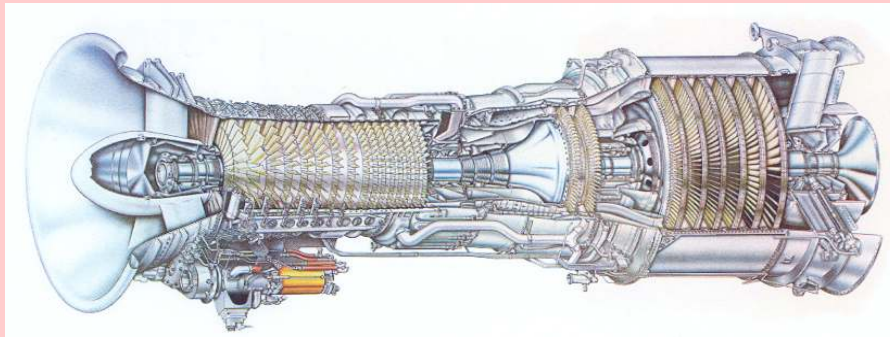

Pressure and temperature through a LM2500

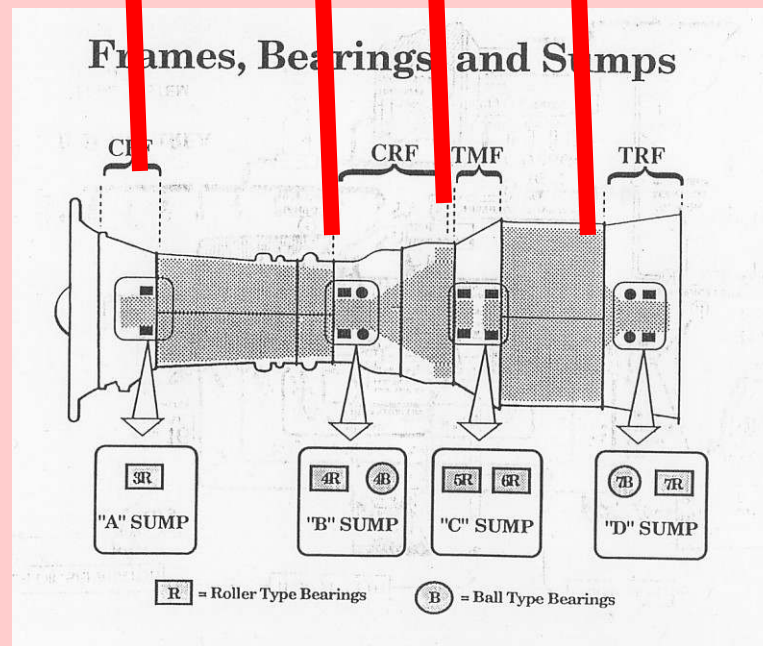
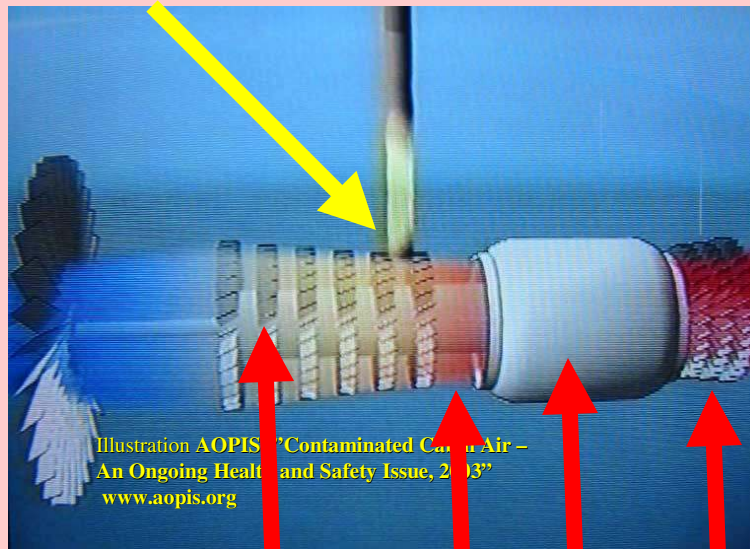
**Surface temp
500 – 700 °C**

Turbinoljen
skal både
smøre og
være
kjøelmiddel

BLEED AIR

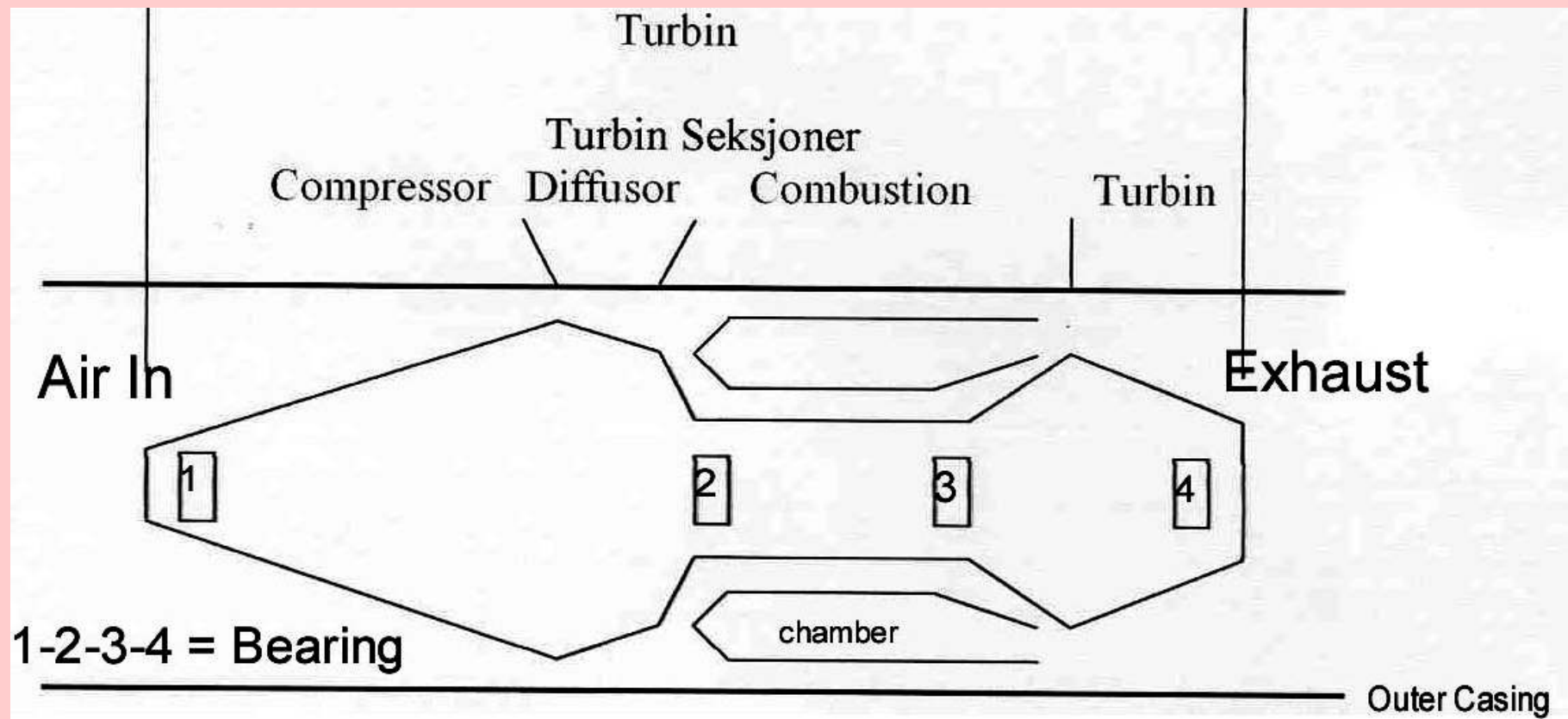

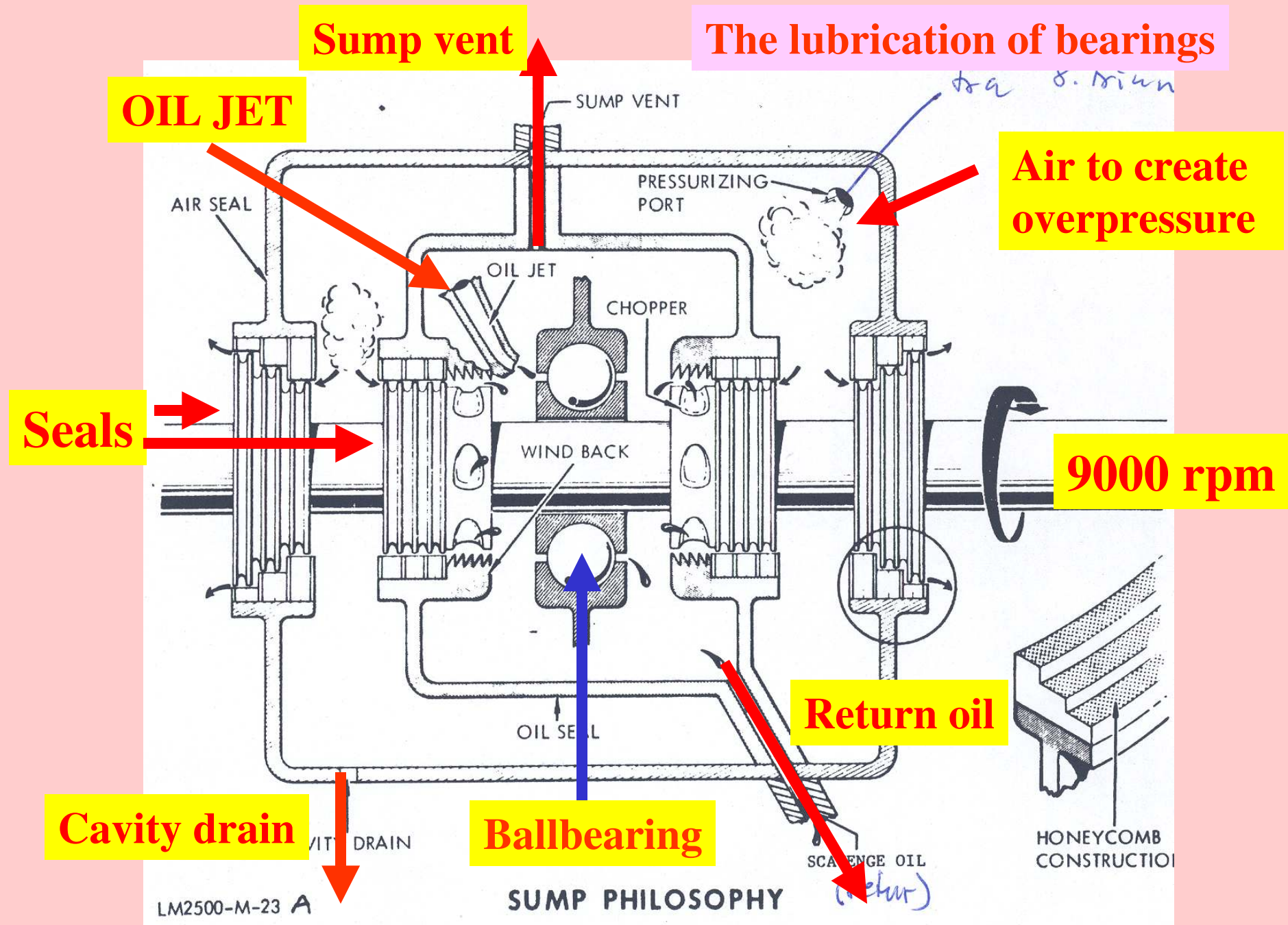
- **Bearings: The leaking points**
- On some offshore installations, the bleed air is used as instrument air and as breathing air for respiratory protection

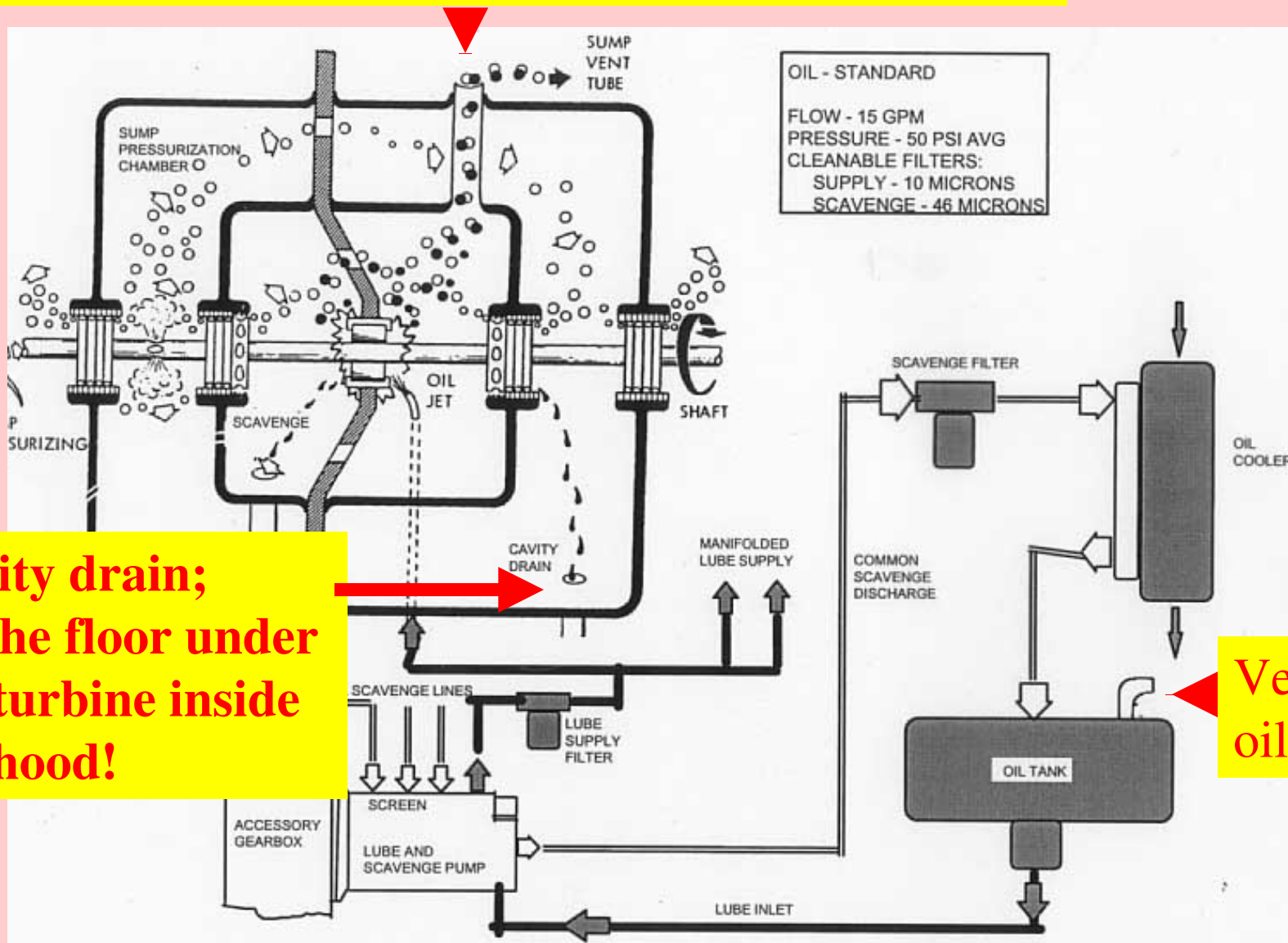
”The Sump Philosophy”

Bearing #1, 2, 3, 4

Sump vent into the exhaust. Earlier routed "out"

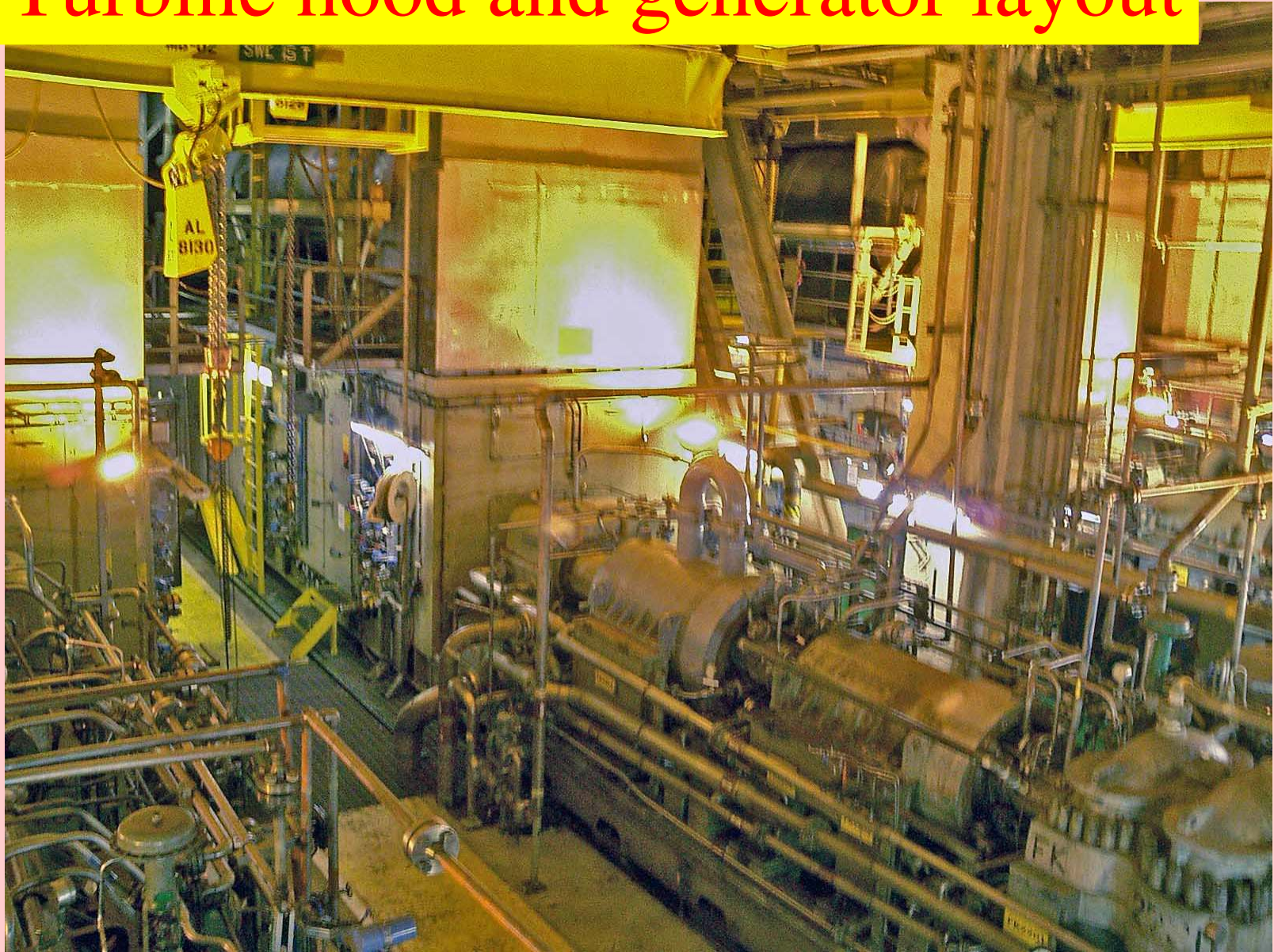
**Cavity drain;
To the floor under
the turbine inside
the hood!**

**Vent
oil tank**

All seals leaks, but the amount varies

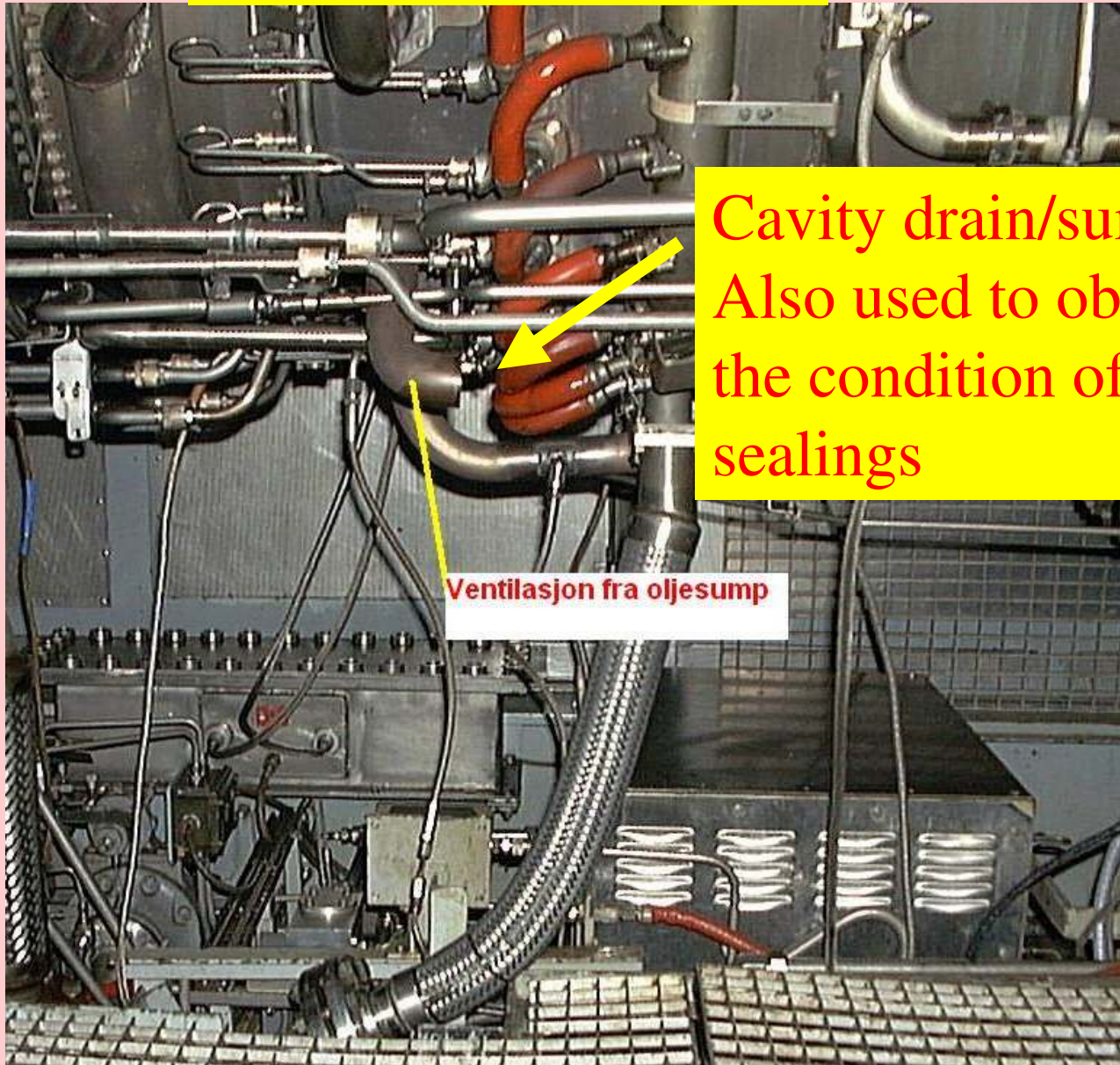

Turbine hood and generator layout

Inside the turbine hood

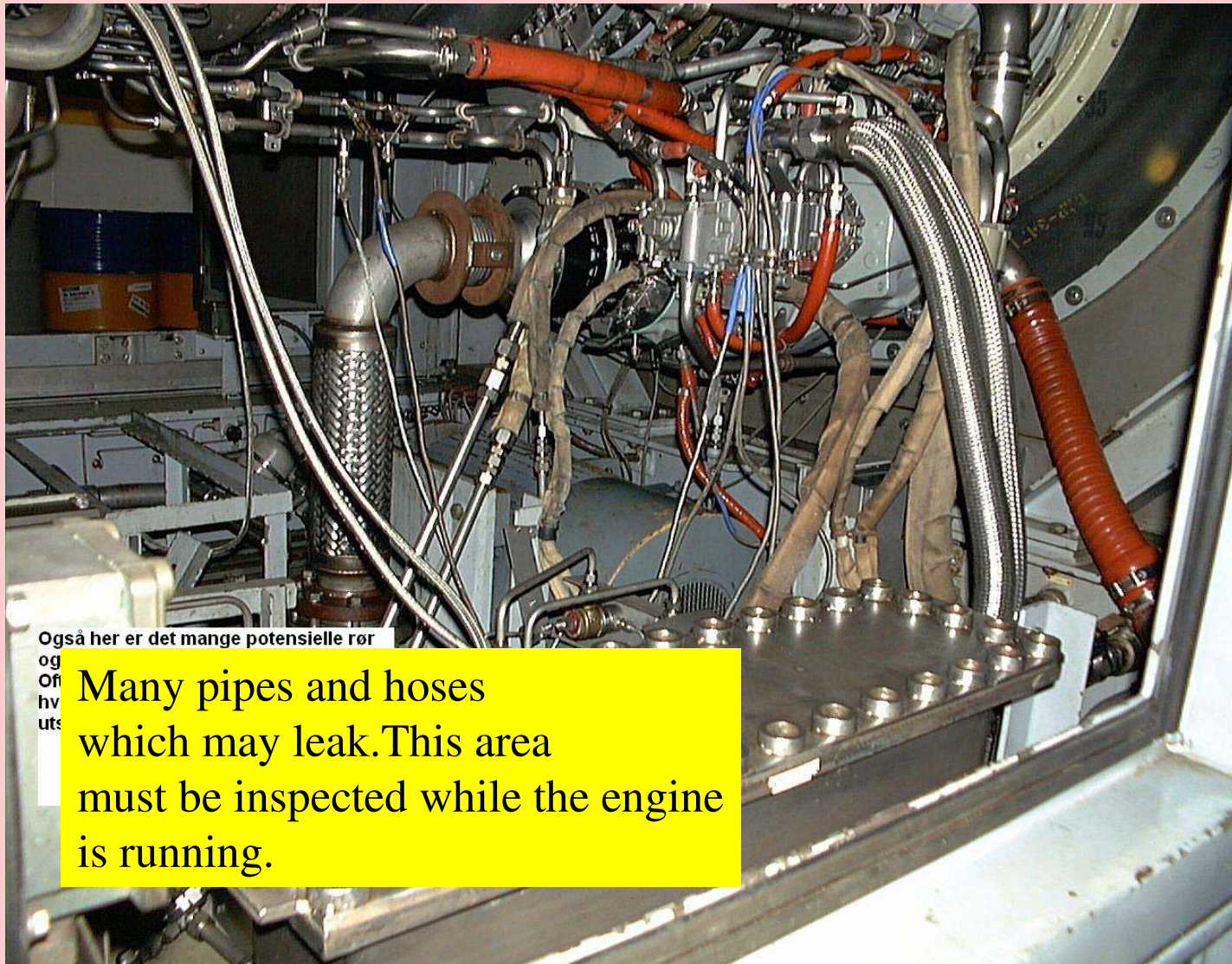

Cavity drain/sump vent
Also used to observe
the condition of the
sealings

Ventilasjon fra oljesump

Inside the turbine hood

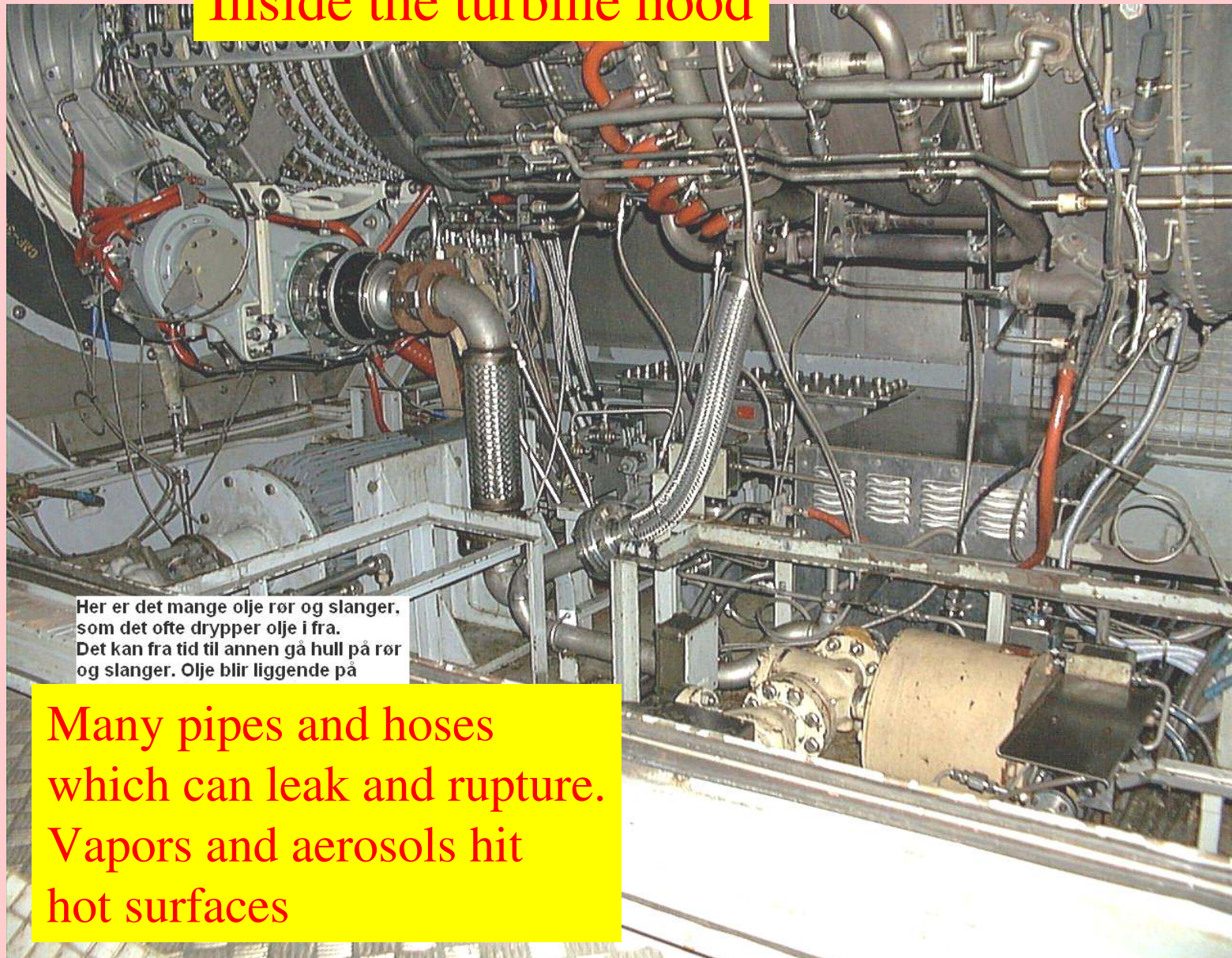

Også her er det mange potentielle rør
og
Of
hv
uts

Many pipes and hoses
which may leak. This area
must be inspected while the engine
is running.

Inside the turbine hood

Her er det mange olje rør og slanger, som det ofte drypper olje i fra. Det kan fra tid til annen gå hull på rør og slanger. Olje blir liggende på

Many pipes and hoses which can leak and rupture. Vapors and aerosols hit hot surfaces

Inside the turbine hood

Always some oil leakage and oil to be removed, sometimes >50 liters

The vacuum cleaner
creates aerosols

Outside

Thermal degradation of lube oil

- Some areas may have temperatures exceeding 500 °C
- This temperature will create thermal decomposition of the oil components
- Some of degradation products will be much more volatile and be vented out into the sump vent.
- One must expect that new compounds will be created by different chemical reactions.

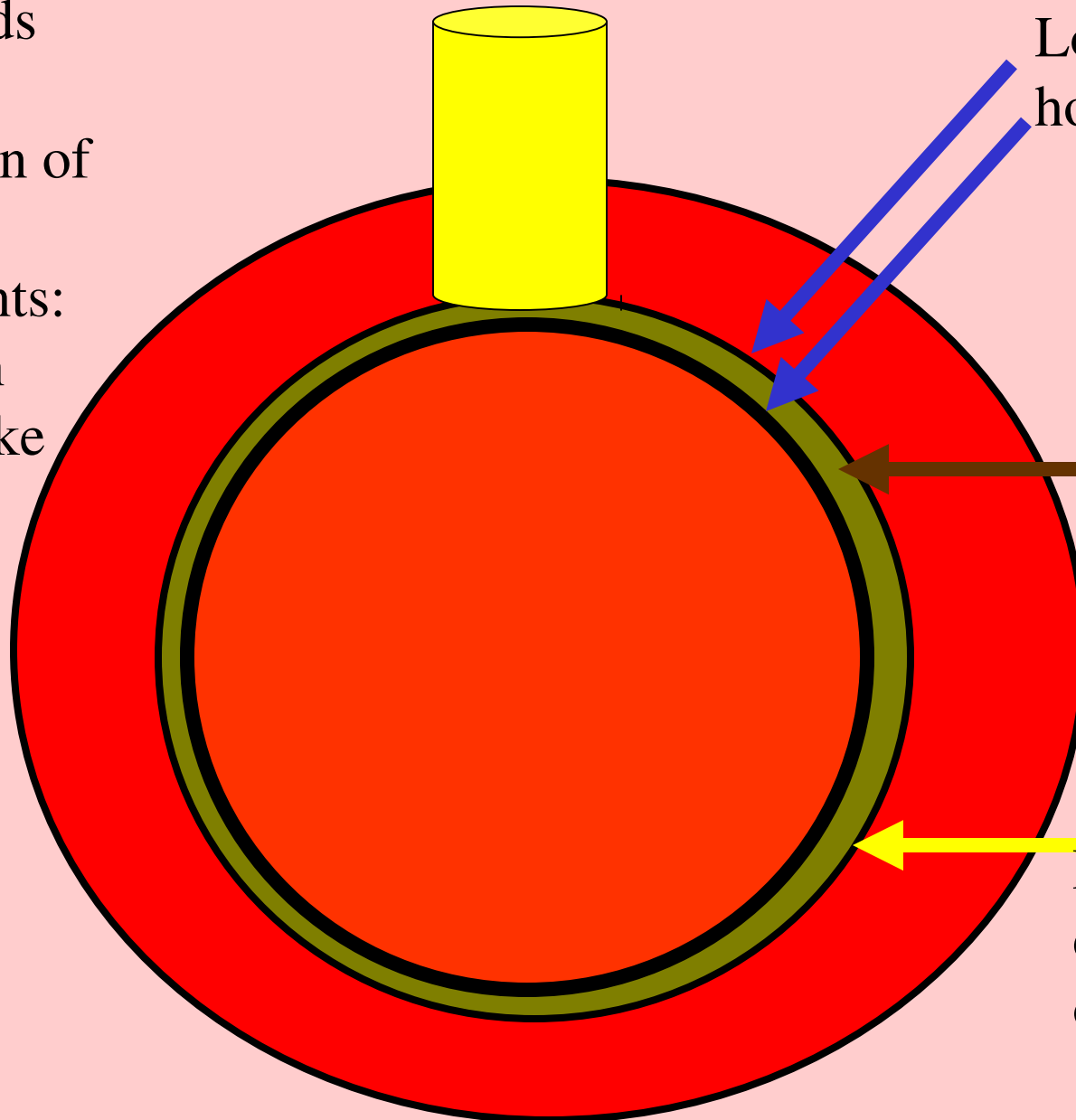
Volatile
compounds
from
breakdown of
oil
components:
Inhalation
Skin uptake

Vent system

Locally, very
hot surface

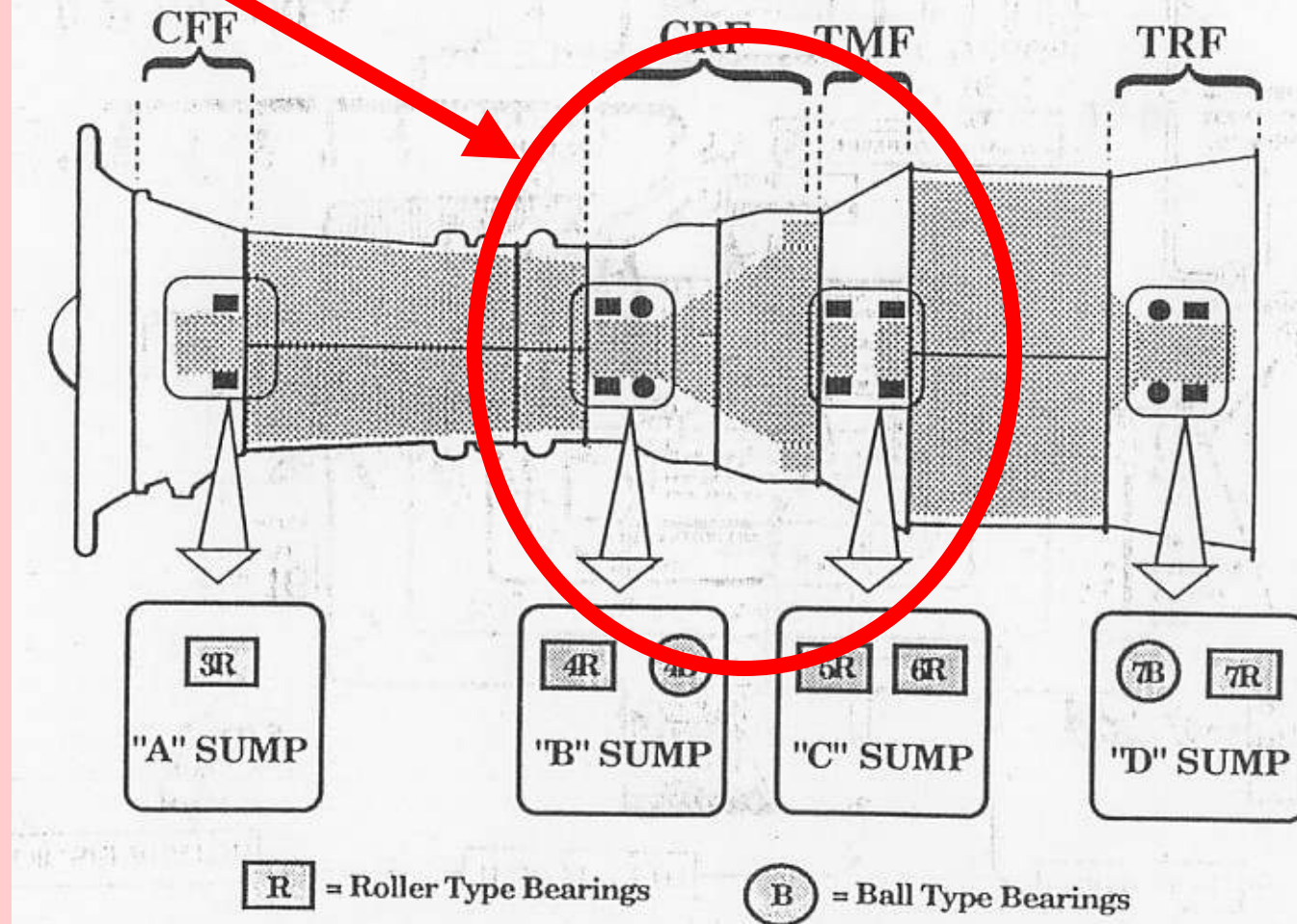
Lube oil

Local thermal
degradation
of lube oil

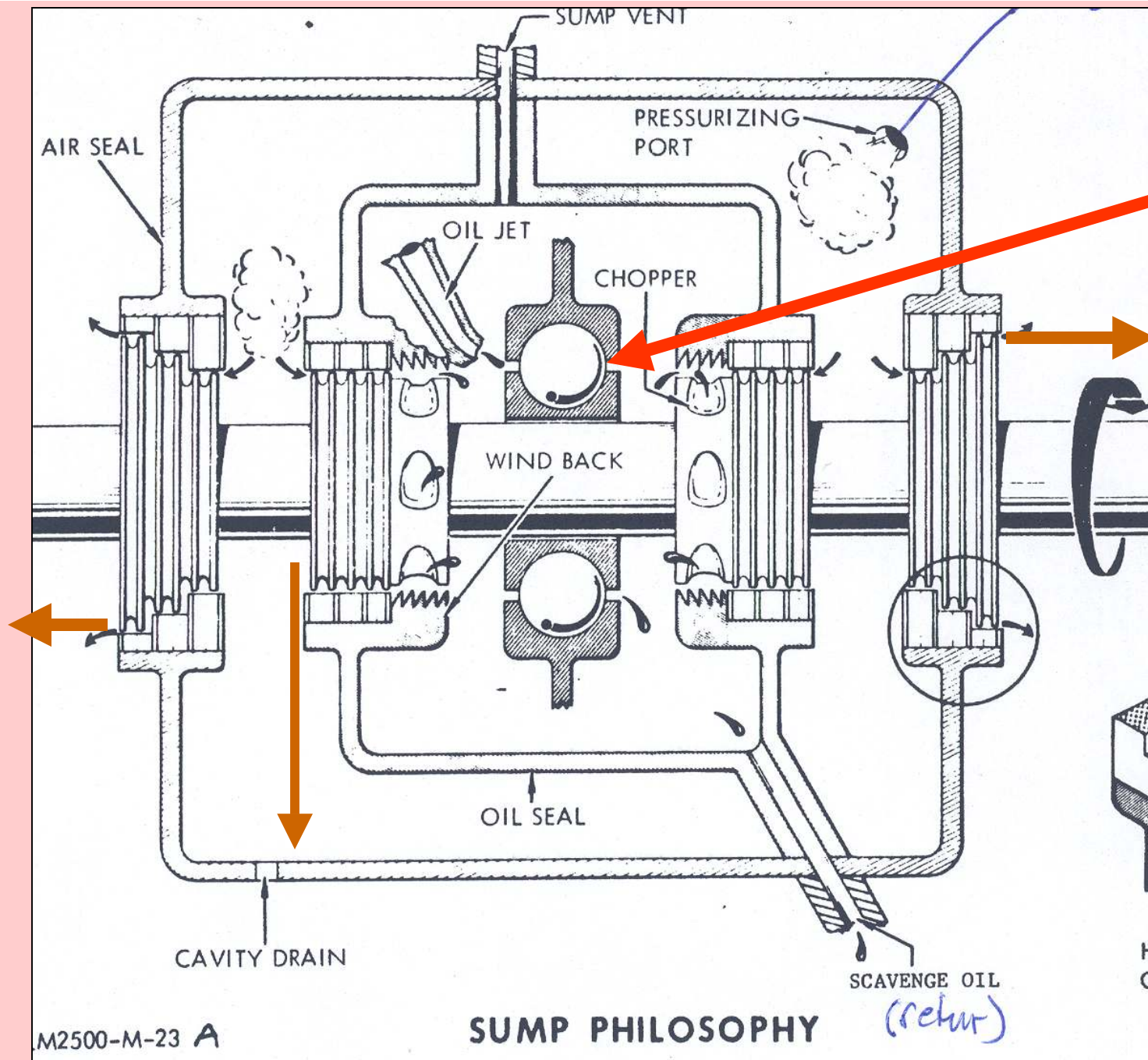

Hot zones

Frames, Bearings, and Sumps

High
temperature
Friction
pressure,

Frykter ukjent yrk

Harry (56) og tre kolleger ble ødelagt for livet

Harry Stiegler Brevik er overbevist om at han og tre andre turbinteknikere fra Statfjord A-plattformen har fått helse ødelagt av turbin- og hydraulikkoljer i jobben.

– Jeg våkner grytidlig hver morgen med en knusende hodepine. Hele venstre side av kroppen er nummen, sier Harry Stiegler Brevik. Han hadde sin siste arbeidsdag på Statfjord A-plattformen i Nordsjøen i 1987.

– Store mageproblemer førte dessuten til at jeg måtte fjerne rykktarmen for tre år siden. Dette har gitt meg kronisk diaré med relativt store plager som dehydrering og utmatelse, sier han. Siden 1992 har Brevik kjempet en ensom kamp for å få godkjent sin og kollegers helsestand som en yrkessykdom. Foreløpig til ingen nytte.

Krever helsekartlegging

Nå vil både fagforeningen og bedriftshelsetjenesten kartlegge problemet for å finne ut om man kan stå overfor en hittil ikke akseptert yrkessykdom i Norge som gir seg utslag i store neurologiske seinskader.

Turbin- og hydraulikkoljer inneholder en gruppe giftige kjemiske forbindelser som er ukjent for de fleste i Norge, såkalte organofosfater.

Stoffene er tilsatt oljene for å gi dem spesielle smørende, temperaturbestandige og brannhemmende egenskaper.

– Vi har misstanke om at det kan være en sammenheng mellom disse stoffene og flere tilfeller av blant annet neurologiske skader hos flymannskap og offshoreansatte. Også andre yrkesgrupper som befatter seg med disse oljene kan være utsatt, sier yrkeshygieniker Halvor Erikstein i Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS).

Fjortires OFS-kongress vedtok denne resolusjonen: «OFS krever at det blir full gjennomgang av arbeidsmiljø og helsekartlegging av personer som har vært/er eksponert for turbin- og hydraulikkoljer som inneholder organofosforforbindelser».

Sårbart nervesystem

– Helseskadene er svært sammensatte. De alvorligste effektene er at stoffene ødelegger nervesystemet ved å blokkere for nerveimpulser til kroppens muskler, sier Erikstein.

– Noe av det lumste med enkelte av disse stoffene er at symptomene som lammelser og nedsatt førlighet kan oppstå før flere uker etter eksponering. Derfor kan dette lett bli oversett som årsak til sykdom hos personer som har jobbet med disse oljene, sier han.

Fikk MS-diagnose

Harry Stiegler Brevik var den første av fire turbinteknikere på Statfjord A som fikk store helseproblemer. I 1992 tok han opp kampen for seg selv og tre andre kolleger som har pådratt seg store neurologiske seinskader. Etter tre års kamp, i 2000, fikk han Statoil til å lage en arbeidsplassbeskrivelse og melde forholdet til Oljedirektoratet som mulig yrkesskade.

Brevik har, i likhet med en av de andre skadde, ikke fått noen klar diagnose. Torleif Johnsen og den

Dagbladet 6. april.

Dagbladet 7. april.

FAKTA

Organofosfater

• Turbin- og hydraulikkoljer er tilsatt en gruppe kjemikalier som har samlebetegnelsen organofosfater.

• Flere av dem er svært giftige og er kjent for å kunne gi neurologiske skader på mennesker ved hudkontakt, innånding og opptak gjennom mage og tarm.

• Eksemplene er mange på at flygende personell har pådratt seg varige helseskader etter å ha blitt utsatt for organofosfater. Ved oljelekkasje i flymotoren og høy temperatur utvikles nervegassliknende forbindelser som i flere tilfeller har kommet ut i kabinlufta.

TIPS OSS

Asle Hansen
ash@dagbladet.no
tlf. 91 60 04 40

Skadd etter kontakt med farlige turbin- og hydraulikkoljer i jobben? Tips oss!

sire av de fire er diagnostisert som MS-pasienter.

– Jeg bestrider på det sterkeste at jeg har multipel sklerose. Jeg er yrkesskadd etter å ha vært i kontakt med farlige kjemikalier i oljer, sier Torleif Johnsen (45).

Også han er fullstendig arbeidsufør og slirer med dobbeltsyn, vanskeligheter med å gå og lammelser i armer og bein.

Fikk 100 000 av Statoil

Hosten 2002 hadde yrkeshygieniker Halvor Erikstein i OFS et møte med bedriftslege Reidunn Ulland von Brandis i Statoil om eksponering for organofosfater kunne ha betydning for de skadde. Statoil har ikke vurdert denne type kjemiske forbindelser.

En måned seinere sendte Statoil et brev til Brevik om at de vil gi ham «en kompensasjon for utlegg og tidsforbruk» han har hatt i sin årelange kamp. Han fikk 100 000 kroner, og Statoil «anser selve saken som ferdig behandlet».

Grundige undersøkelser

Bedriftslege Reidunn Ulland von Brandis kan ikke utelukke at Brevik og kollegene er blitt syke av ar-

SKADD FOR LIVET: På Statfjord A-plattformen var Harry Stiegler Brevik siden 1987. Fra 1992 har han kjempet utrettelig for å få sykdommen godkjent.

beidet, men på tross av grundige undersøkelser har det ikke vært mulig å påvise en slik sammenheng. Dette er grunnen til at for-gjengene i bedriftshelsetjenesten ikke meldte saken til Oljedirektoratet, mener hun.

– Dette skapte en beklagelig utrygghet, men hadde ingen reell betydning for saken. Det

er liten vits i å melde inn en helt ukjent yrkessykdom, sier von Brandis, som viser til at det er en lang prosess å få godkjent en ny yrkessykdom.

– Det krever at man har et visst antall mennesker som har vært eksponert for det samme, og at disse igjen har samme type sykdomsbilde, sier hun. I januar be-

SLÅR ALARM: Halvor Erikstein i Oljearbeidernes Fellessammenslutning vil kartlegge alle som har vært eller er eksponert for turbin- og hydraulikkoljer med giftige organofosfater. Foto: Erling Hægeland

The 24 hours exposure

Other sources for organophosphorous compounds

- The flame retardant Pyrovatex is used in bedlinen and coveralls
  - Many reports on itchiness from bedlinen
- Other oils and products with flame retardants based on organophosphorous compounds.

AL/OE-TR-1997-0090

UNITED STATES AIR FORCE ARMSTRONG LABORATORY

INHALATION TOXICITY OF VAPOR PHASE LUBRICANTS

John Lipscomb

OCCUPATIONAL AND ENVIRONMENTAL HEALTH
DIRECTORATE
TOXICOLOGY DIVISION, ARMSTRONG LABORATORY
WRIGHT-PATTERSON AFB OH 45433-7400

Merry Walsh
Daniel Caldwell
Latha Narayanan

MANTECH GEO-CENTERS JOINT VENTURE
P.O. BOX 31009
DAYTON OH 45437-0009

October 1995

Occupational and Environmental Health
Directorate
Toxicology Division
2856 G Street
Wright-Patterson AFB OH 45433-7400

Approved for public release; distribution is unlimited.

15. april 2003

Bush livredd giftolje-terror

Norske oljearbeidere
bestilte en rapport
fra amerikanerne om
giftoljer. De fikk av-
slag, fordi rapporten
kan være «potensiell
hjelp for terroris-
ter».

Tekst: Asle Hansen
ashe@dagbladet.no

Etter Dagbladets avsløringer om
giftige organofosforer i turbin- og
hydraulikkoljer, ønsket en tillits-
valgt i flybransjen å få tilsendt en
amerikansk rapport om hvilke
skadelige gasser
som oppstår når
giftstoffene
brytes ned un-
der oppvar-
ming. I rein ter-
rorfrykt synes
ikke president
Bush at opplys-
ninger om orga-
nofosforer bør
leses av menig-
mann.

SA STOPP:
President George
W. Bush

Terrorfrykt

Den tillitsvalgte
i flybransjen
forsøkte å få tak
i rapporten
gjennom yrkes-
hygieniker Hal-
vor Eriksen i
Oljearbeidernes
Fellesammen-
slutning (OFS).

Da han foreslo å bestille rappor-
ten «Inhalation Toxicity of Vapor
Phase Lubricants» kom dette sva-
ret fra amerikanske myndigheter.
«Vi takker for din bestilling
av denne regjeringsrapporten
gjennom Storming Media.
Desverre har Bush-administ-
rasjonen trukket tilbake of-
fentlig distribusjon av visse
rapporter som har å gjøre med
massedødsleilighetsvåpen, ter-
rorisme og saker som kan være
til hjelp for terrorister. Rap-
porten du bestilte har tydelig-
vis blitt vurdert til å være po-
tensiell hjelp for terrorister.»

- Nervegasser

Bush-administrasjonen vet hvor
farlig de giftige organofosforene
kan være for mennesker. Det vet
også Halvor Eriksen.

- Ved kraftig oppvarming av
disse stoffene utvikles kjemiske
forbindelser som virker som
nervegasser tilsvarende dem
som er utviklet for kjemisk
krigføring, påpeker han.

Eriksen synes likevel det var
en spesiell opplevelse at Bush-ad-
ministrasjonen stoppet utleverin-
gen av forskningsmateriale.

- Man kan jo bli paranoid av
mindre. Kanskje blir jeg nå holdt
under oppsikt som en potensiell
terrorist, sier Eriksen leende.

BLE STOPPET:
Yrkeshygieniker
Halvor Eriksen

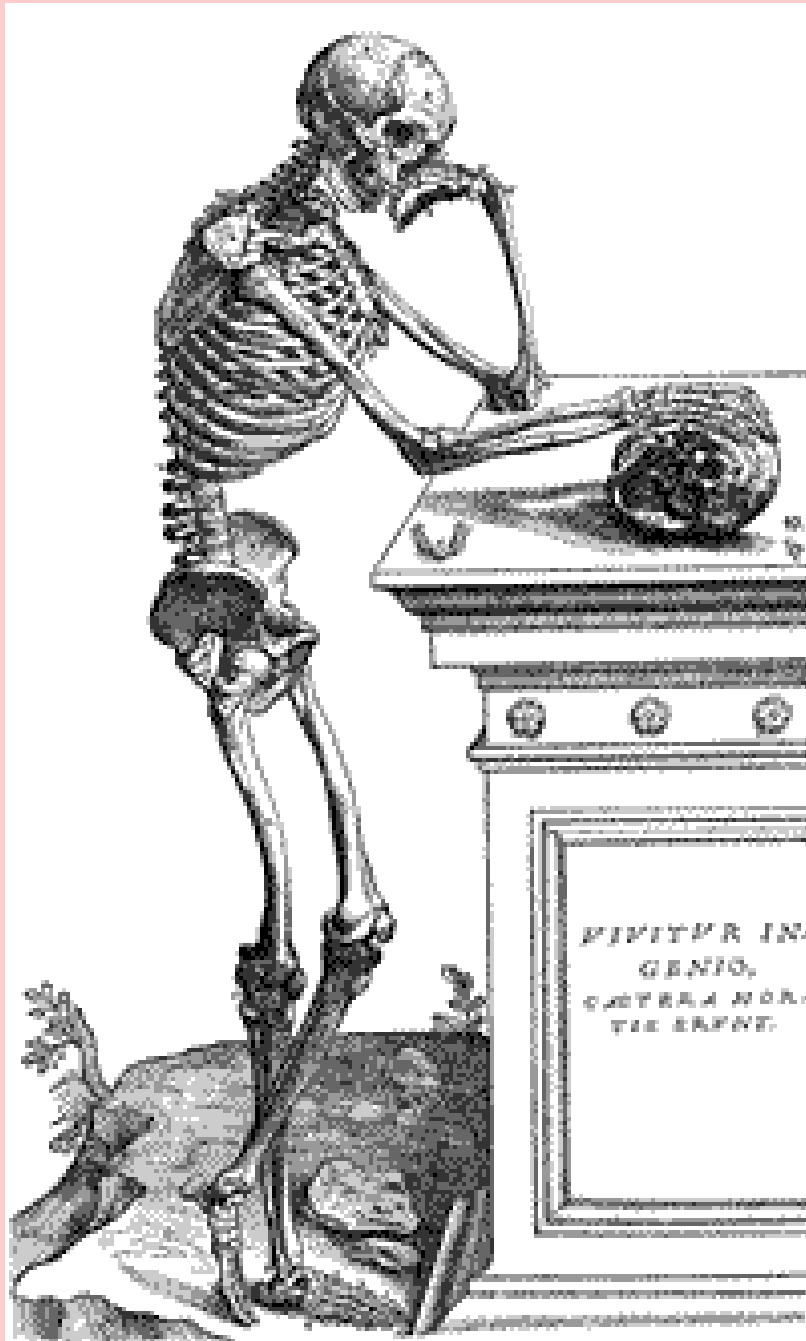

13. ABSTRACT *(Maximum 200 words)*

Vapor phase lubrication is a relatively new lubrication concept which shows excellent potential for high temperature applications. One fluid which has received extensive evaluation is tri-cresyl phosphate (TCP). When heated to the vapor state, TCP undergoes repolymerization and possibly other chemical changes. TCP is known to have a toxic ortho-isomer (TOCP). A single exposure to a neurotoxic organophosphorous (OP) compound can produce damage to nerves after a delay of 8 to 10 days. This condition is known as organophosphorus-induced delayed neuropathy (OPIDN), and is characterized by axonal degeneration. OPs that cause axonal pathology interact with the enzyme NTE. Changes in the activity of this enzyme NTE is the initial step in the delayed neurotoxicity response. Exposure to all triaryl phosphate vapor phase lubricants resulted in NTE inhibition. The level of NTE inhibition generally accepted to be predictive of OPIDN in hens is 70% [1]; however, hens were notably impaired three weeks after administration of OPIDN-inducing compounds when spinal cord NTE was inhibited more than 40% [5]. Additionally, NTE inhibition as low as 31% has been shown to be associated with development of severe spinal cord damage in rats [3]. Thus, the threshold for OPIDN may well be below a 70% inhibition of NTE. Exposure to these lubricants in the vapor phase inhibits NTE. Thus, the process of vaporization is causing a change in the compound, resulting in the potential to produce neurotoxicity. Therefore, caution must be used when working with triaryl phosphate vapor phase lubricants.

14. SUBJECT TERMS

15. NUMBER OF PAGES

The absence of
proof is not
proof of
absence